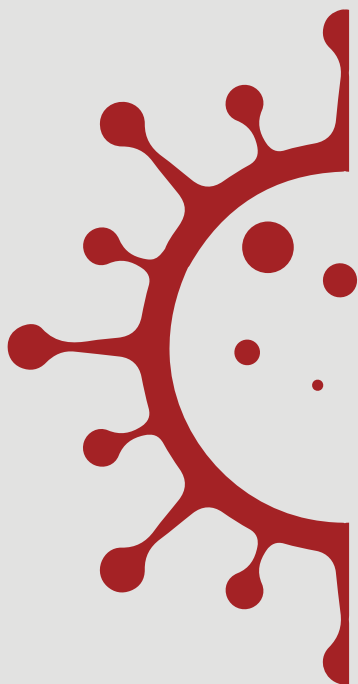

Rasa Bortkevičiūtė

Patricija Kalkytė

Vytautas Kuokštis

Vitalis Nakrošis

Inga Patkauskaitė-Tiuchtienė

Ramūnas Vilpišauskas

NUO GREITŲ PERGALIŲ PRIE SKAUDŽIŲ PRALAIMĖJIMŲ

Lietuvos viešosios politikos atsakas
į COVID-19 pandemiją
ir šios krizės valdymas 2020 m.

NUO GREITŲ PERGALIŲ PRIE SKAUDŽIŲ PRALAIMĖJIMŲ

**Lietuvos viešosios politikos atsakas
į COVID-19 pandemiją
ir šios krizės valdymas 2020 m.**

Rasa Bortkevičiūtė
Patricija Kalkytė
Vytautas Kuokštis
Vitalis Nakrošis
Inga Patkauskaitė-Tiuchtienė
Ramūnas Vilpišauskas

NUO GREITŲ PERGALIŲ PRIE SKAUDŽIŲ PRALAIMĖJIMŲ

**Lietuvos viešosios politikos atsakas
į COVID-19 pandemiją
ir šios krizės valdymas 2020 m.**

MONOGRAFIJA

VILNIAUS
UNIVERSITETO
LEIDYKLA

2021

**Šią monografiją skiriame visiems dalyvavusiems
COVID-19 krizės valdyme ir ypač su koronavirusu
kovojusiems priešakinėse linijose**

Apsvarstė ir rekomendavo išleisti Vilniaus universiteto
Tarptautinių santykių ir politikos mokslų instituto taryba
(2020 m. gruodžio 28 d., protokolas Nr. 270000-TP-13)

Recenzentai:

prof. dr. Audronė Telešienė (Kauno technologijos universitetas)
dr. Klaudijus Maniokas (ESTEP)

Monografijos autoriai:

Rasa Bortkevičiūtė
Patricija Kalkytė
Vytautas Kuokštis
Vitalis Nakrošis (projekto vadovas)
Inga Patkauskaitė-Tiuchtienė
Ramūnas Vilpišauskas

Projektą „Lietuvos ir kitų ES šalių narių atsakas į COVID-19 pandemiją: poveikis
viešajai politikai ir ekstremalios situacijos valdymas“ finansavo Lietuvos mokslo
taryba (sutartis Nr. S-COV-20-13)

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės
Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB)

ISBN 978-609-07-0613-8 (spausdinta knyga)
ISBN 978-609-07-0612-1 (skaitmeninis PDF)
<https://doi.org/10.15388/vup-book-0010>

© Rasa Bortkevičiūtė, Patricija Kalkytė, Vytautas Kuokštis, Vitalis Nakrošis, Inga
Patkauskaitė-Tiuchtienė, Ramūnas Vilpišauskas, 2021
© Vilniaus universitetas, 2021

TURINYS

PRATARMĖ	11
ĮVADAS	15
 1. TEORINIS ANALIZĖS	
1.1. PAGRINDAS IR METODIKA	27
1.1. Bendras teorinis požiūris dėl atsako į COVID-19 sukeltą krizę ir jos valdymo	29
1.1.1. Krizės tipas	31
1.1.2. Atsako į krizę ir jos valdymo paradigmos	33
1.1.3. Valdymo gebėjimai	36
1.1.4. Valdžios legitimumas	38
1.1.5. Politinė krizės valdymo aplinka	41
1.1.6. Krizės valdymo režimas	42
1.1.7. Viešosios politikos atsakas į krizę ir jo vertinimo kriterijai	44
1.1.8. Krizės valdymo efektyvumas	46
 1.2. Atsako į COVID-19 sukeltą krizę Lietuvoje ir kitose ES šalyse analizės pagrindas	49
1.2.1. Tinkamas atsakas į pandemiją iš sveikatos apsaugos perspektyvos	49
1.2.2. Tinkamas atsakas į krizę ekonominės politikos priemonėmis	56
 1.3. Krizės valdymo analizės pagrindas	64
1.3.1. Krizės valdymo objektas ir pagrindiniai tiriamieji klausimai	64
1.3.2. Atsako į krizę koordinavimas	65
1.3.3. Lyderystės raiška krizės valdymo metu	68
1.3.4. Bendradarbiaujamoji valdysena krizės metu	70
1.3.5. Ekspertų vaidmuo priimant sprendimus ir informuojant visuomenę	73
1.3.6. Viešojo valdymo judumas, prisitaikymas prie besikeičiančių aplinkybių ir atsparumas sisteminėms grėsmėms ateityje	77
 1.4. Mokslinio tyrimo metodika	82
1.4.1. Proceso sekimo metodas	82
1.4.2. Antrinių duomenų panaudojimas	84
1.4.3. Ekspertiniai interviu	86
1.4.4. Žiniasklaidos ir dokumentų analizė	88

2. LIETUVOS IR ES VALSTYBIŲ ATSAKAS Į COVID-19 SUKELTĄ KRIZĘ

91

2.1. ES valstybių reakcijos į COVID-19 pandemiją palyginimas.....	93
2.1.1. Pirminės reakcijos griežtumas ES šalyse	93
2.1.2. Pirminio reagavimo greitis	96
2.1.3. Tęstinė reakcija.....	99
2.2. Lietuvos atsakas į COVID-19 pandemiją visuomenės sveikatos srityje	101
2.2.1. Pirminė Lietuvos reakcija	101
2.2.2. Tęstinė reakcija.....	107
2.2.3. Pirminės reakcijos aiškinimas	112
2.2.4. Tęstinės strategijos (pasikeitimo) aiškinimas.....	116
2.2.5. Efektyvumas ir jo aiškinimas	124
2.3. Lietuvos institucijų atsakas ekonominės politikos priemonėmis.....	142
2.3.1. Svarbiausi ekonominės politikos sprendimai.....	142
2.3.2. Atsako tinkamumo vertinimas	144
2.3.3. Ekonominės paramos priemonių įgyvendinimas ir rezultatai	150

3. COVID-19 SUKELTOS KRIZĖS VALDYMAS LIETUVOJE

173

3.1. Krizės valdymas ir koordinavimas	175
3.1.1. Krizės valdymo ir koordinavimo struktūros aprašymas	175
3.1.2. Krizės valdymo sistemos funkcionavimo analizė	182
3.2. Lyderystės raiška krizės valdymo metu.....	196
3.2.1. Politinė lyderystė.....	197
3.2.2. Lyderystė valstybės tarnyboje	208
3.3. Bendradarbiaujamoji valdysena krizės metu.....	214
3.3.1. Paramos medikams akcijos	216
3.3.2. Bendruomeninės iniciatyvos savivaldos lygmeniu	221
3.3.3. Nacionaliniai savanorių tinklai	225
3.3.4. NVO sektoriaus įtraukimas į COVID-19 krizės valdymą	229

3.4. Ekspertų įtraukimas į krizės valdymo procesus.....	236
3.4.1. Dalyvavimas sprendimų priėmimo procesuose.....	236
3.4.2. Duomenimis grįstas sprendimų priėmimas	245
3.4.3. Visuomenės informavimas	250
3.5. Valstybės ir savivaldybių institucijų, kitų viešojo sektoriaus organizacijų prisitaikymas prie krizės.....	255
3.5.1. Finansinių išteklių ir viešųjų pirkimų valdymas krizės metu	255
3.5.2. Sveikatos apsaugos sistemos ir jos valdymo prisitaikymas	260
3.5.3. Prisitaikymas organizuojant darbą viešojo valdymo įstaigose	265
IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS	273
Išvados ir rekomendacijos dėl viešosios politikos atsako į COVID-19	275
Išvados ir rekomendacijos dėl krizės valdymo	287
Literatūros sąrašas	305
Internetiniai šaltiniai	319
Įstatymai ir kiti teisės aktai	345
Interviu sąrašas	350
Summary	353
Terminų ir sutrumpinimų sąrašas	359
Paveikslų sąrašas	361
Lentelių sąrašas	363
PRIEDAI	365
1 priedas. Pagrindiniai įvykiai COVID-19 sukeltos krizės metu Lietuvoje 2020 m.	367
2 priedas. Intervencijų logikos	377
3 priedas. Optimalus krizės valdymo modelis Lietuvoje	384
1. Ekstremaliųjų situacijų ir krizių valdymas Lietuvoje	386
1.1. Ekstremaliųjų įvykių, situacijų ir krizių Lietuvoje tendencijos	386
1.2. Ekstremaliųjų situacijų ir krizių valdymo sistemos Lietuvoje bruožai	390
1.3. Ekstremaliųjų situacijų ir krizių valdymo sistemos Lietuvoje problematika	394
1.4. Siūlymai dėl ekstremaliųjų situacijų ir krizių valdymo sistemos tobulinimo atsižvelgiant į COVID-19 ligos sukeltos krizės valdymą	399
2. Alternatyvūs ekstremaliųjų situacijų ir krizių valdymo modeliai	402
2.1. Centralizuotas krizių valdymo modelis	403
2.2. Tinklinis krizių valdymo modelis	413
2.3. Optimalus krizių valdymo modelis	416

PRATARMĖ

Šios pratarinės tikslas yra paaiškinti atlikto mokslinio tyrimo motyvus, svarbiausius akcentus bei padėkoti tiems, kas prisidėjo prie šio viešosios politikos ir valdymo darbo įvykdymo. Dalis mūsų jau senokai domimės ir analizuojame tai, kas vyksta Lietuvos, ES ir pasaulio politikoje bei ekonomikoje, kaip pokyčiai vienose šalyse veikia kitas, kaip valstybių tarpusavio priklausomybė bei ryšiai tarp rinkų ir viešojo sektoriaus keičia valstybės vaidmenį ir žmonių sprendimus. COVID-19 pandemija ir jos sukelti pokyčiai tapo tobula audra, dar kartą parodžiusia, kokia intensyvi yra skirtingų pasaulio šalių ir visuomenių tarpusavio priklausomybė. Įprastu metu – jei apie tokią būseną apskritai dar įmanoma kalbėti šiuolaikiniame pasaulyje – tarpusavio priklausomybė suteikia daug naudos, kuri gaunama prekiaujant, investuojant, keliaujant, keičiantis informacija ir idėjomis tarp skirtingose pasaulio vietose gyvenančių žmonių ir tautų. ES galima laikyti regioniniu, intensyvesnės nei kitur pasaulyje tarpusavio priklausomybės ryšiais susietų valstybių klubu, kurio svarbiausia paskirtis ir yra padėti valdyti šiuos tarpusavio ryšius, siekiant gauti iš jų kuo didesnę naudą.

Tačiau tarpusavio priklausomybė teikia ne tik naudą. Su ja susijusios ir įvairios rizikos: valstybių sienų nepripažįstantys nusikaltimai, tarša, propaganda, kibernetinės atakos, taip pat ir virusų judėjimas. Per pastaruosius 10–15 metų Lietuva ir kitos Europos šalys ne kartą susidūrė su iš išorės kilusiomis krizėmis. Daug kas prisimena 2008–2009 m. pasaulio finansų krizę, dar vadinamos Didžiąja recesija, pasekmes. COVID-19 pandemijos sukelta krizė, dar vadinama Didžiuoju užsidarymu, irgi yra pasaulio krizė *par excellence*, kurios poveikį labai greitai patyrė daugelis visuomenių. Šiuo atveju užkratas buvo perduodamas ne finansų rinkomis, bet žmonių kontaktais. Į pandemiją reikėjo reaguoti ir sveikatos apsaugos, ir ekonominės, ir kitokiomis viešosios politikos priemonėmis, o ji pati lyginama su pastarųjų šimtmečių reikšmingiausiomis pandemijomis bei Didžiąja depresija. Ši krizė tapo išbandymu ir valstybės tarnybai, ir viešajam sektoriui, ir verslui, nes išryškino silpnąsias vietas ir parodė galimybes įvairiose srityse.

Tad Lietuvos ir kitų ES šalių atsakas į krizę bei jos valdymas visų pirma svarbus ir aktualus praktiniu požiūriu, o siekis suprasti ir objektyviai įvertinti, kaip mums sekėsi ir kas lėmė pergales bei pralaimėjimus, gali suteikti

reikšmingų įžvalgų galvojant apie pasirengimą potencialioms krizėms ateityje. Mūsų motyvas imtis šio viešosios politikos ir valdymo darbo pirmiausia grindžiamas noru sužinoti, kaip Lietuvai sekasi tvarkytis su tokio masto krizėmis ir ko galime pasimokyti, kad ateityje, išsaugodami tarpusavio priklausomybės su išorės pasauliu teikiamą naudą, galėtume efektyviau valdyti iš jos kylančias rizikas. Tačiau kartu, žinoma, svarbus ir akademinis noras geriau suprasti ir sistemingai paaiškinti, kaip Lietuvos institucijos sureagavo į COVID-19 pandemiją ir jos sukeltą krizę, kaip sekėsi ją valdyti, kas lėmė tokią reakciją, kuo ji panaši ar skiriasi lyginant su kitomis ES šalimis. Šioje knygoje skaitytojams pateikiame nemažai pavyzdžių ir citatų apie COVID-19 krizės valdymą Lietuvoje, kurie padės papasakoti šių procesų dalyvių istorijas, atskleisti jų tuometinį mąstymą ir emocijas.

Vienas iš būdų pateikti svarbiausius tyrimo atradimus yra trumpai perpasakoti mūsų diskusiją apie šios knygos pavadinimą, tiksliau, pirmąją jo dalį, kuria siekėme trumpai ir paprastai perteikti svarbiausią tyrimo išvadą. Apsvarstėme keletą skirtingų variantų, kurių kiekvienas akcentavo skirtingus Lietuvos atsaką į krizę ir jos valdymo bruožus. Vienas pirmųjų buvo „nuo profesionalaus slopinimo iki politizuoto valdymo“. Juo norėjome akcentuoti greitą pirmąją Lietuvos Vyriausybės atsaką į krizę, su tuo susijusius santykinai gerus Lietuvos rodiklius pirmosios pandemijos bangos metu bei po to sekusį atsipalaidavimą ir pasirengimo Seimo rinkimams įsitvirtinimą politinėje darbotvarkėje. Tačiau šio varianto atsisakėme, nes jis nieko nepasakė apie lėtą ir sudėtingą atsaką praktiškai skirstant paramą ūkinės veiklos apribojimus patyrusioms įmonėms ir darbuotojams. Be to, jis pernelyg sureikšmino artėjančių Seimo rinkimų įtaką. Šią įtaką atskleidžia kai kurie priimti sprendimai ar jų trūkumas, bet ji nebuvo tokia reikšminga, kaip manėme pradėdami tyrimą.

Kitas svarstytas variantas buvo panašesnis į liaudies patarlę – „liga raita jojo, valdžia pėsčia vaikščiojo“. Jis akcentavo tai, ko trūko pirmajame – kai kuriose srityse smarkiai užsitęsusių procesų įgyvendinimą, prastą pasirengimą duomenų panaudojimo, procesų organizavimo, koordinavimo, bendradarbiavimo tarp valstybės tarnybos ir verslo bei NVO požiūriais. Tačiau jis nieko nepasakė apie lėtumo priežastis – prastus valdymo gebėjimus, gyventojų nepasitikėjimą valdžios institucijomis. Be to, jis nebuvo tikslus ir slėpė skirtingus reagavimo tempus skirtinguose krizės etapuose. Tad, nors ir siekdami formuluoti trumpą ir žaismingą pavadinimą, dėl minėtų trūkumų šio atsisakėme.

Dar vienas svarstytas variantas buvo panašesnis į biblinį posakį – „ir paskutiniai bus pirmi, o pirmieji paskutiniai“. Jo pagrindinė mintis aiški – Lietuvoje buvo per anksti apsidžiaugta sėkmingu krizės suvaldymu pirmosios pandemijos bangos metu, o rudenį iš pirmavusių pagal sveikatos rodiklius Lietuva tapo viena prasčiausiai atrodančių Europoje ir pasaulyje. Kitų šalių sėkmingais laikyti pavyzdžiai taip pat pasirodė ne tokie sėkmingi. 2020 m. pabaigoje ne viena anksčiau sėkmingai krizę suvaldžiusi šalis jau buvo įvedusi naujus griežtus ribojimus, bet užsikrėtusiųjų ir mirusiųjų skaičiai tebeaugo. Kita vertus, sunku būtų rasti šalių, kurioms prastai sekėsi pavasarį, tačiau galėjo būti laikomos geros praktikos pavyzdžiais rudenį. Atrodė, kad nemažai pirmavusių tapo paskutiniai, bet nebuvo paskutinių, kurie būtų tapę pirmi. Negana to, šis pavadinimas akcentavo tik krizės valdymo rezultatus sveikatos apsaugos srityje, bet ne ekonomikoje. Rudenį paskelbus naujus ES šalių BVP duomenis paaiškėjo, kad per pirmus tris 2020 m. ketvirčius Lietuvos ekonomika smuko mažiausiai iš visų ES valstybių.

Kitas svarstytas variantas buvo „nuo šaudymo iš patrankos į žvirblius iki šaudymo tuščiais“. Juo akcentuojamas greitas, griežtas ir plataus masto pirmasis atsakas užsidarymo ir karantino priemonėmis, taip pat kovo mėnesio viduryje paskelbtos nemažos paramos verslui ir gyventojams sumos. Taip pat jame galima įskaityti ir sunkumus panaudojant numatytą paramą, taiklių jos priemonių trūkumą ir menką dėmesį svarstomų atsako priemonių poveikio vertinimui. Be to, antroje pavadinimo dalyje numanoma ir mintis apie atsipalaidavimą vasarą bei neefektyvias krizės valdymo priemones rudenį, antrosios pandemijos bangos metu. Tačiau nusprendėme, kad šios prasmės gali būti aiškos tik pavadinimo autoriui, todėl reikia paprastesnio ir lengviau suprantamo varianto.

Tad galiausiai apsisistojome ties variantu, kurį matote ant šios knygos viršelio. Jis atspindi kontrastus tarp pirmosios ir antrosios pandemijos bangų valdymo, atsipalaidavimą ir menką mokymąsi iš pavasario patirties. Be to, mintis apie greitus pokyčius glaudžiai susijusi su didžiuliu neapibrėžtumu, kuris buvo labai svarbus atsakant ir valdant šią krizę. Neapibrėžtumo svarba krizių metu ir atitinkami lūkesčiai, sietini su jų valdymo rezultatais, taip pat iš to kylantis pačių vertintojų intelektualinis nuolankumas, analizuojant, kaip ir kodėl priimami viešosios politikos sprendimai, yra viena iš pagrindinių mūsų tyrimo įžvalgų. Žinoma, ir toks pavadinimas slepia daug niuansų. Tačiau jiems aptarti ir skirtas visas toliau pristatomas tekstas, kuris, tikimės, bus įdomus akademinės bendruomenės kolegoms ir naudingas sprendimų priėmėjams bei visiems, kam rūpi Lietuvos sėkmė.

Norime nuoširdžiai padėkoti tiems, kurie prisidėjo atliekant šį tyrimą. Pirmiausia, sutikusiems pasidalinti dalyvavimo krizės valdyme patirtimi interviu metu: jų įžvalgos buvo labai naudingos ir daug pasakančios apie sprendimų priėmėjų motyvus, iššūkius ir pamokas. Taip pat dėkojame monografijos recenzentams, šventiniu laikotarpiu sutikusiems perskaityti šį ilgą kūrinį, finansavimą tyrimui suteikusiai Lietuvos mokslo tarybai ir knygos leidybą parėmusiam Vilniaus universiteto Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutui. Galiausiai, esame labai dėkingi šeimų nariams ir kitiems artimiesiems, kurie suteikė galimybių atsidėti šiam darbui nepaisant kasdienio gyvenimo sunkumų karantino ar ekstremaliosios situacijos metu 2020 m.

Autoriai

Vilnius, 2021 m. sausio 5 d.

Nuo greitų pergalių prie skaudžių pralaimėjimų: Lietuvos viešosios politikos atsakas į COVID-19 pandemiją ir šios krizės valdymas 2020 m. Monografija / *Autoriai:* Rasa Bortkevičiūtė, Patricija Kalkytė, Vytautas Kuokštis, Vitalis Nakrošis (projekto vadovas), Inga Patkauskaitė-Tiuchtienė, Ramūnas Vilpišauskas. – Vilnius: Vilniaus universitetas, 2021. – 424 p.

ISBN 978-609-07-0613-8 (spausdinta knyga)

ISBN 978-609-07-0612-1 (skaitmeninis PDF)

Monografijoje nagrinėjamas Lietuvos ir kitų ES šalių narių atsakas į COVID-19 sukeltą pandemiją. Jis apima viešosios politikos turinį visuomenės sveikatos apsaugos ir ekonomikos srityse, taip pat ekstremaliosios situacijos ir karantino valdymą Lietuvoje nuo 2020 m. vasario pabaigos iki 2020 m. gruodžio pradžios, kai veiklą baigė Ministro Pirmininko Sauliaus Skvernelio vadovaujama Vyriausybė. Remdamiesi mokslinio tyrimo išvadomis, autoriai pateikia rekomendacijas, kaip ateityje efektyviau reaguoti į panašaus pobūdžio krizes, taip pat Lietuvos valdžios institucijoms pasiūlo idealųjį krizės valdymo modelį.

Dailininkė *Jurga Tėvelienė*

Lietuvių kalbos redaktorė *Dalia Blažinskaitė*

Anglų kalbos redaktorius *Francis Rae Whyte*

Maketuotoja *Nijolė Bukantienė*

Vilniaus universiteto leidykla, Saulėtekio al. 9, LT-10222 Vilnius

info@leidykla.vu.lt, www.leidykla.vu.lt

Knygos.internete.knygynas.vu.lt

Mokslo.periodikos.zurnalai.zurnalai.vu.lt

Spausdino UAB „Petro ofsetas“

Naujoji Riovonių g. 25C, LT-03153 Vilnius

22,8 aut. l. Tiražas 200 egz.

Viršelio popierius *Surbalin diamant weiss* 6111 115 g/m²

Leidinio spaudos lankų popierius *Munken Lynx* 100 g/m²

Priešlapių popierius *Sirio color cherry* 170 g/m²

Lietuvoje retai pasirodo knygy, kurios operatyviai reaguoja į valstybei svarbius įvykius, pasiūlydamos ne tik greitai atliktą, bet ir išsamią, įrodymais pagrįstą politinių sprendimų, jų pasekmių ir priežasčių analizę. Ši knyga yra būtent tokia. Jos autoriai, remdamiesi solidžia akademine literatūra, išsamiais Lietuvos ir kitų ES šalių duomenimis, pokalbiais su krizės valdyme dalyvavusiais žmonėmis, per ypač trumpą laiką išanalizavo, kaip 2020 metais Lietuva tvarkėsi su žmonių gyvenimus pakeitusia COVID-19 pandemija. Manau, kad šis darbas bus įdomus visiems, kam rūpi geriau suprasti šios pandemijos sukeltos krizės poveikį mūsų šalies sveikatos apsaugos ir ekonominės politikos pokyčiams. Ši knyga ir joje pateikiamos rekomendacijos turėtų būti ypač naudingos politikams, kurie nuoširdžiai nori stiprinti valstybės institucijų gebėjimus ir pasitikėjimą šalyje. Linkiu mums visiems pasimokyti iš šios krizės patirčių, kad ateityje tvarkantis su naujomis krizėmis pergalių Lietuvoje būtų daugiau nei pralaimėjimų.

Lietuvos Respublikos Prezidentas Valdas Adamkus

Socialiniai ir humanitariniai mokslai dažnai sulaukia pastabų dėl nenoro ar nesugebėjimo operatyviai konceptualizuoti aktualias problemas. Viešojoje erdvėje iš mokslininkų reikalauja greitų įžvalgų ir sprendinių, nors patikimai mokslinei analizei reikia duomenų ir laiko. VU TSPMI mokslininkų tyrimas parodo, kad net ir sudėtingoje bei vis dar besikeičiančioje situacijoje galima imtis analizės, teikti siūlymus, formuluoti apibendrinimus. Teorinis lygmuo siejasi su praktinėmis rekomendacijomis, o lietuviška medžiaga nagrinėjama plačiame europiniame kontekste. Atliktas tyrimas gali tapti tvirtu pagrindu kurti krizių valdymo politiką, taip pat atverti galimybę naujos krypties studijoms. Tai naujas žodis Lietuvos moksle, atskleidžiantis, koks potencialas slypi mokslinėms žiniomis grįstame valdyme.

prof. dr. Rimvydas Petrauskas, Vilniaus universiteto Rektorius

Tai gerai parašyta, sistemingu moksliniu tyrinėjimu paremta monografija, teikianti įdomias išvadas ir – kas neįprasta monografijoms – rekomendacijas, net idealų krizės valdymo modelį. Rekomendacijos turėtų būti ypač vertingos toliau siekiant tvarkytis su krize. Pagirtina monografijos struktūra ir dalykinė apimtis, turtingas ir tikslus mokslinis aparatas, ypač atlikto tyrimo įk kontekstinimas atitinkamoje literatūroje. Labai geras techninis mokslinis lygis – formuluočių sklandumas, nuorodos, jų skaičius, tikslumas ir pan. Jaučiasi, kad tai patyrusių meistrų darbas. Monografija apima ir epidemiologinį, ir ekonominį atsaką, nagrinėja valdymo gebėjimus, koordinavimą, lyderystės charakteristikas. Ypač įtikina ryšio tarp valdymo gebėjimų ir atsako specifikos įžvelgimas. Tai neabejotinas indėlis į socialinę krizių valdymo literatūrą, kuris atskleidžia įsisenėjusias viešosios politikos ir valdymo problemas Lietuvoje. Apskritai ši monografija – tai puikus per labai trumpą laiką atliktas darbas.

dr. Klaudijus Maniokas, ESTEP valdybos pirmininkas

Monografijos autoriai pasakoja krizės valdymo istoriją pasitelkdami mokslinę vaizduotę ir metodą. Tekstas, iliustruotas autentiškais ekspertų pasisakymais, padeda atsakyti į rūpimus klausimus. Kaip valdėme COVID-19 pandemiją? Ar mums sekėsi geriau nei kitoms šalims? Ką galima buvo padaryti, kad antrosios pandemijos bangos įkarštyje Lietuva nepatektų tarp labiausiai paveiktų šalių? Galiausiai, ko išmokome ir ką pritaikysime krizių valdymui ateityje?

prof. dr. Audronė Telešienė, Kauno technologijos universitetas